

Memorandum Natuurpunt Schijnbeemden Ranst-Oelegem en Natuurpunt De Wielewaal voor de Gemeenteraadsverkiezingen 2024

Nooit eerder waren klimaat en natuur zo nadrukkelijk aanwezig in het publiek debat als vandaag!

In termen van toekomstige maatschappelijke relevantie en DUURZAME kosten-baten-analyse ligt er - ook voor Ranst- dus heel wat in de weegschaal.

Als lokale geëngageerde speler en partner stellen we vast dat er al een stukje van de weg is afgelegd.

Zo zijn er diverse initiatieven ontstaan:

- Een degelijke werking van het gemeentelijk meldpunt voor zwerfvuil
- Tuinrangers
- Ranst Boomt
- Veerkrachtige dorpen
- Een eerste aanzet tot een betere ruimtelijke ordening via bouwvoorschriften
- Opstart opslag- en verwerkingsplaats beheerresten

Uit ons vorig memorandum onthouden we vooral volgende realisaties:

- Tijdelijk autovrij maken van straten in functie van amfibieëntrek
- Toekenning van 10% gemeentelijke subsidies voor aankoop van natuurgebieden
- Het gemeenschappelijk gedragen initiatief “Behaagactie”
- Een ecologisch bermbeheer waar het kan
- Logistieke steun bij natuurherstel in de vallei van de Kleine Nete in functie van een beter waterbeheer en in het kader van de zgn. Grote Opkuisactie

We stellen onze lokale toekomstvisie voor, met op het einde oplisting van concrete aandachtspunten en voor ons noodzakelijke, realiseerbare acties van voor ons noodzakelijke tot wenselijke initiatieven.

Bij het opstellen van dit memorandum volgen we de krijtlijnen van het manifest “Natuur in het hart” (<https://www.natuurpunt.be/pagina/natuur-het-hart-t-moet-weer-kloppen>).

Maar eerst: wie zijn wij?

Met een kleine 600 families die lid zijn in Groot-Ranst en een vijftigtal actieve (tot zeer actieve) medewerkers/vrijwilligers zetten we consistent in op volgende domeinen:

- beheer van welomschreven natuur en groene ruimte volgens goedgekeurde beheerplannen;

memorandum van Natuurpunt voor de gemeente Ranst voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2024

- verwerven van percelen met natuurbehoud en natuurherstel als oogmerk
- natuurstudie en monitoring van beheeringrepen;
- organiseren van cursussen om de kennis van de natuur te verhogen;
- opbouw van dossierkennis en betrokkenheid bij het omgevingsbeleid in de gemeente Ranst;
- informeren, betrekken en enthousiasmeren van de Ranstse burgers bij onze projecten;
- samenwerken met de betrokken overheden om de door beide partijen beoogde doelstellingen te bereiken;
- fondswervingsacties organiseren om bovenstaande activiteiten te financieren.

In tegenstelling tot de bestuurlijke indeling van Groot-Ranst, volgt de overkoepelende organisatie van Natuurpunt de logica van de stroomgebieden. Hierdoor zijn twee afdelingen van Natuurpunt actief in onze gemeente.

1. In de vallei van het Groot Schijn de kern Ranst-Oelegem van de afdeling "Schijnbeemden" met 414 families die lid zijn en in Ranst of Oelegem wonen

- Onze beheerteams in Zevenbergenbos en Schijnvallei spelen een cruciale rol in het behoud en de bescherming van natuurgebieden, respectievelijk het Zevenbergenbos nabij de dorpskern van Ranst, in het stroomgebied van de Hogenaardseloop, de Merrebeek en de Keerbeek, in de Schijnvallei en langsheen de Antitankgracht in Oelegem.
- In onze gemeente beheren we diverse natuurgebieden; Het Zevenbergenbos (58 ha), Tussen Maas en Moor in de vallei van de Merrebeek (4,5 ha), Hoge Aard in de vallei van de Hogenaardseloop (15 ha), Rundvoort en Heerenbos in de vallei van het Groot Schijn te Oelegem met 7 ha, Haverlanden aan het fort van Oelegem met 1,5 ha.
- Natuurpunt werkgroep Zevenbergenbos organiseert tal van activiteiten om de lokale bevolking bewust te maken van de waarde van de natuur en om betrokkenheid te stimuleren. Jaarlijks is er een open-natuurdag tijdens het hoogtepunt van de voorjaarsbloei in het Zevenbergenbos. Scholen participeren aan beheeractiviteiten in het kader van een zorgdag in onze natuurgebieden, elk seizoen organiseren we gratis geleide wandelingen in het Zevenbergenbos, in samenwerking met de gemeente Ranst organiseren we een behaagactie om via samen-aankoop inheemse bomen en struiken te promoten. De wandelpaden in het Zevenbergenbos (o.a. het door Natuurpunt gerealiseerde Drogenhofpad) worden door de beheerploeg onderhouden en de inrichting van het speelbos wordt in samenwerking met de jeugdbewegingen gerealiseerd (creëren van open plaatsen, boomstammen over wadi's, ...).

2. In de vallei van de Kleine Nete de kern Broechem-Emblem van Natuurpunt De Wielewaal met 175 families die lid zijn en in Broechem of Emblem wonen

- Net als in Ranst-Oelegem, spelen onze beheerteams in Broechem-Emblem een belangrijke rol in het natuurbeheer in de vallei van de Kleine Nete, de Tappelbeek en de vallei van de Molenbeek-Beggelbeek.
- We beheren in het stroomgebied van de Kleine Nete bijna 46 ha natuurgebied (11,09 ha in Broechem en 44,72 ha in Emblem).

- Lokale activiteiten vormen een essentieel onderdeel van onze missie om de natuur te beschermen. Onze vrijwilligers (de Dinsdagploeg) besteden jaarlijks zo'n 3500 manuren aan het vernatuurlijken van de Kleine Netevallei. Geregeld begeleiden we ook scholen, verenigingen en firma's die in onze valleigebieden komen werken in het kader van educatieve projecten of teambuildingsactiviteiten (bv. Technische Dienst van de gemeente Ranst). Op aanvraag worden wandelingen georganiseerd om de verschillende projecten die op grondgebied Ranst verlopen te duiden (het Zomerklokje, meandering Bollaak, ...). Daarnaast worden geregeld door onze werkgroepen activiteiten georganiseerd om de staat en de evolutie van onze natuurgebieden op te volgen.
- De aanwezigheid van de bijzondere veldwachter die is toegewezen aan onze gebieden draagt bij tot een verantwoord gedrag van de vele wandelaars die van onze natuurgebieden komen genieten.

Een vooruitblik, een toekomstvisie

We weten dat alle EU-lidstaten vóór 2030 natuurherstelmaatregelen moeten treffen voor tenminste 20% van de ecosystemen, en vóór 2050 voor alle ander ecosystemen die hersteld moeten worden. Dit zal zeer sterk bepalend worden voor het lokaal beleidsniveau en wordt dus een serieuze uitdaging. Het degelijk en door Ranst reeds onderschreven "Europees Burgemeestersconvenant voor Klimaat en Energie" is in deze een uitstekende referentie. Ranst ligt bovendien in het projectgebied van de 'groenpool ten oosten van Antwerpen'. De ontwikkeling van een versterkte groene ruimte in Wommelgem en Ranst ten oosten van Antwerpen is hiermee van bovenlokaal belang en wordt verankerd in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.

Transitie 1. Naar een robuuster (minder kwetsbaar) natuurnetwerk

- Verdichting in dorpscentra moet gepaard gaan met de creatie van compenserende groene ruimte elders. We refereren hier naar de 3-30-300-regel: elke Ranstenaar heeft vanuit zijn woning zicht op minstens 3 bomen; elke woonstraat krijgt bomen met kroonbedekking van 30% of meer; elk Ransts kind vindt groene speelruimte op <300meter van de deur.
- In woongebieden met tuinen buiten de dorpskernen moeten we tot elke prijs natuur behouden en creëren, met stimulering van actieve burgerparticipatie, een belangrijke rol voor tuinrangers, de gemeentelijke groendienst en een vergunningenbeleid dat bodemverharding significant afbouwt.
- Facilitering voor en hulp bij aanleggen van "corridors"; dit zijn groene én blauwe verbindingen tussen bestaande, versnipperde natuurgebieden op ons grondgebied en ook richting buurgemeenten. Dit gaat concreet over -onder meer- houtkanten, ecoducten, wildrasters en vrijwaren/herstellen van strategisch gesitueerde connectie-percelen.
- Een vergunningenbeleid voor de ontwikkeling van resterende kavels in de woonzone met het algemeen belang moet het uitgangspunt zijn. De lusten mogen niet uitsluitend geprivatiseerd worden en de lasten mogen niet gesocialiseerd worden.
- Opportuniteiten voor ecologische inrichting in KMO-zones onderzoeken en uitwerken.

Transitie 2. Naar een herwaardering van water

- Signaalgebieden en watergevoelige open ruimtegebieden kunnen niet bebouwd worden en moeten voornamelijk een natuurfunctie krijgen, bijvoorbeeld als wandelbossen nabij bestaande wijken, als elzenbroekbossen en/of effectief overstroombare gebieden.
- Lozen van ongezuiverd huishoudelijk afvalwater in oppervlaktewater moet verder afgebouwd worden naar nul.
- Maximaal inzetten op recuperatie en lokale infiltratie van regenwater.
- Monitoring/handhaving op oppompen van grondwater.
- Modereer het -opnieuw- leren samenleven met (terugkerende) wilde natuur. Bevers zorgen mee voor het ophouden van water zodat droogte overbrugbaar is en wateroverlast benedenstrooms beheersbaar blijft.

Transitie 3. Naar een duurzaam ruimtegebruik en nieuwe manier van leven/wonen

- Het moratorium op woonuitbreidingsgebieden moet gehandhaafd blijven, tenzij voor sociale woningbouw nabij dorpscentra, mét compensatie aan groene ruimte.
- Behoud, en nog liever uitbreiding van groene publieke ruimte moet karakterbepalend zijn voor de dorpskernen.
- Het huidige bouwvoorschriften-en vergunningsbeleid van de gemeente Ranst moet behouden en verder verfijnd worden, met het oog op duurzaamheid. De woningdichtheid in de woonzones gradueel laten afnemen verder van de dorpskern en in de dorpskern de hogere woningdichtheid met o.a. meergezinswoningen op een relatief kleinere grondoppervlakte per wooneenheid slim combineren met de creatie van publieke groene ruimtes en ruimte voor bomen.
- Het mobiliteitsbeleid moet fietsers en openbaar vervoer centraal stellen.
- Industriegebieden moeten goed doordacht worden ontsloten, zonder noodzaak tot extra wegekilometers door de open ruimte. **Woonstraten moeten verkeersluw blijven.**
- Grote projectontwikkelingen mogen geen belasting vormen voor de gemeenschap; we streven naar win-winsituaties met duurzaam karakter.
- De omschakeling naar LED-verlichting niet als alibi gebruiken om de straatverlichting de hele nacht te laten branden. Zeker buiten de kernzones heeft de natuur recht op een dagelijkse periode van duisternis. Het zogenaamde veiligheidsgevoel is eerder een subjectief gegeven waarmee sensibiliserend kan omgegaan worden.

Transitie 4. Naar een regeneratieve landbouw, tegen verlies aan biodiversiteit

- Landbouwzones moeten opnieuw doorweven worden met kleine landschapselementen; een stimulerend beleid kan hiertoe bijdragen.
- Natuurlijke, kruidenrijke grasvelden zouden de voorkeur moeten krijgen boven het jaarlijkse inzaaien van éénjarige bloemenweides.
- Een transparante en heldere communicatie naar de burgers over het algemeen groenbeleid en over het maai- en bermbeleid creëert een groter draagvlak.
- Bewustwording en correcte duiding omtrent stikstofproblematiek moeten via goed nabuurschap en wederzijds begrip tussen boeren en natuurbehartigers het pad effenen naar samenwerking en frontvorming voor een landbouw die tegelijk gezond voedsel voortbrengt en de omgevende milieukwaliteit niet in het gedrang brengt.

Transitie 5. Naar een circulaire maatschappij/economie

- Stimuleer en ondersteun korte-keten-projecten tussen producent en gebruiker, met natuurherstel in de productie-omgeving als principiële voorwaarde.
- Volg duurzame sporen in het gemeentelijk aan- en verkoopbeleid.
- Zet in op educatief natuurbeheer; jongeren en hun begeleiders gaan aan het werk in natuurgebieden en krijgen duiding over het grotere plaatje.

Concrete aandachtspunten en gevraagde acties

- Basissubsidie ter ondersteuning van de vrijwilligerswerking in het natuurbeheer.
- Informatie rond natuurprojecten delen
- Blijvende logistieke steun ter vernatuurlijking van het valleigebied van de Kleine Nete
- Blijven meewerken aan de gecoördineerde aanpak door de diverse hogere overheden in het kader van de zgn. Grote Opkuisactie.
- Subsidie voor de aankoop van ecologisch waardevolle gebieden, met specifieke aandacht voor natuurverbindingen.
- Subsidie én een synergie tussen gemeente en Natuurpunt ter ondersteuning van bebossingsprojecten, met als uitbreidingsdoelstelling 1 hectare per jaar.
- Herstel van subsidieregelingen voor de aanleg en het onderhoud van kleine landschapselementen (houtkanten, haagscheidingen, ...) buiten de effectieve woongebieden, waarbij we mee de kar willen trekken inzake facilitering-stimulering, inventarisering én gericht advies.

- Verder faciliteren van amfibieëntrek door tijdelijke afsluiting van wegen (onder andere de Schawijkstraat) voor gemotoriseerd verkeer.
- Activeren van het groene luik van het RUP Oostmalsesteenweg.
- Naar aanleiding van de heraanleg van de Oostmalsesteenweg het afvoeren van het afvalwater zodanig organiseren dat het ter hoogte van de Visvijverstraat niet langer in ons natuurgebied loopt.
- Verstandige en serene doch resolute aanpak van een vergunningenbeleid met impact op verbetering van de milieukwaliteit en het vermijden van verdere versnippering van de open ruimte; óók op lokale schaal moet dit breed bespreekbaar gemaakt worden.
- In het kader van het handhavingsbeleid optreden tegen het illegaal storten en (het nog steeds) optrekken van zonevreemde structuren. Hiertoe kan een vlotte samenwerking tussen de lokale politie en de Bijzondere Veldwachter bijdragen.
- Mee inzetten op “speelnatuur”, maar ook op educatief natuurbeheer; jongeren en hun begeleiders gaan aan het werk in natuurgebieden en krijgen duiding over het grotere plaatje.
- Respecteren van de maadata volgens het Wegbermdecreet met maximale verwijdering van het maaisel. Afwijkingen kunnen enkele op basis van wetenschappelijk onderbouwde rapporten.

Wij hopen dat u deze punten ter harte wilt nemen in uw beleid voor de komende jaren, en we staan klaar om samen te werken aan een groen en duurzaam Ranst.